

Poëzie is een steen

Ellen Warmond
Poëzie is een steen

Een keuze uit de gedichten door
Anne-Marie Hoogendam-Willaert

Met een voorwoord door Dolf Verroen

Walburg Pers

2024

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt dankzij de steun
van Jaap Harten Fonds

Omslagontwerp Bart van den Tooren
Vormgeving binnenwerk Zeno Carpentier Alting

Selectie gedichten Anne-Marie Hoogendam-Willaert

© 2024 Erven Ellen Warmond, p/a Uitgeversmaatschappij
Walburg Pers, Zutphen

© 2024 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

ISBN 9789464563276

e-ISBN 9789464563283

NUR 306

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand,
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige
andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de
uitgever.

www.walburgpers.nl

poëzie is kinderspel
Lucebert

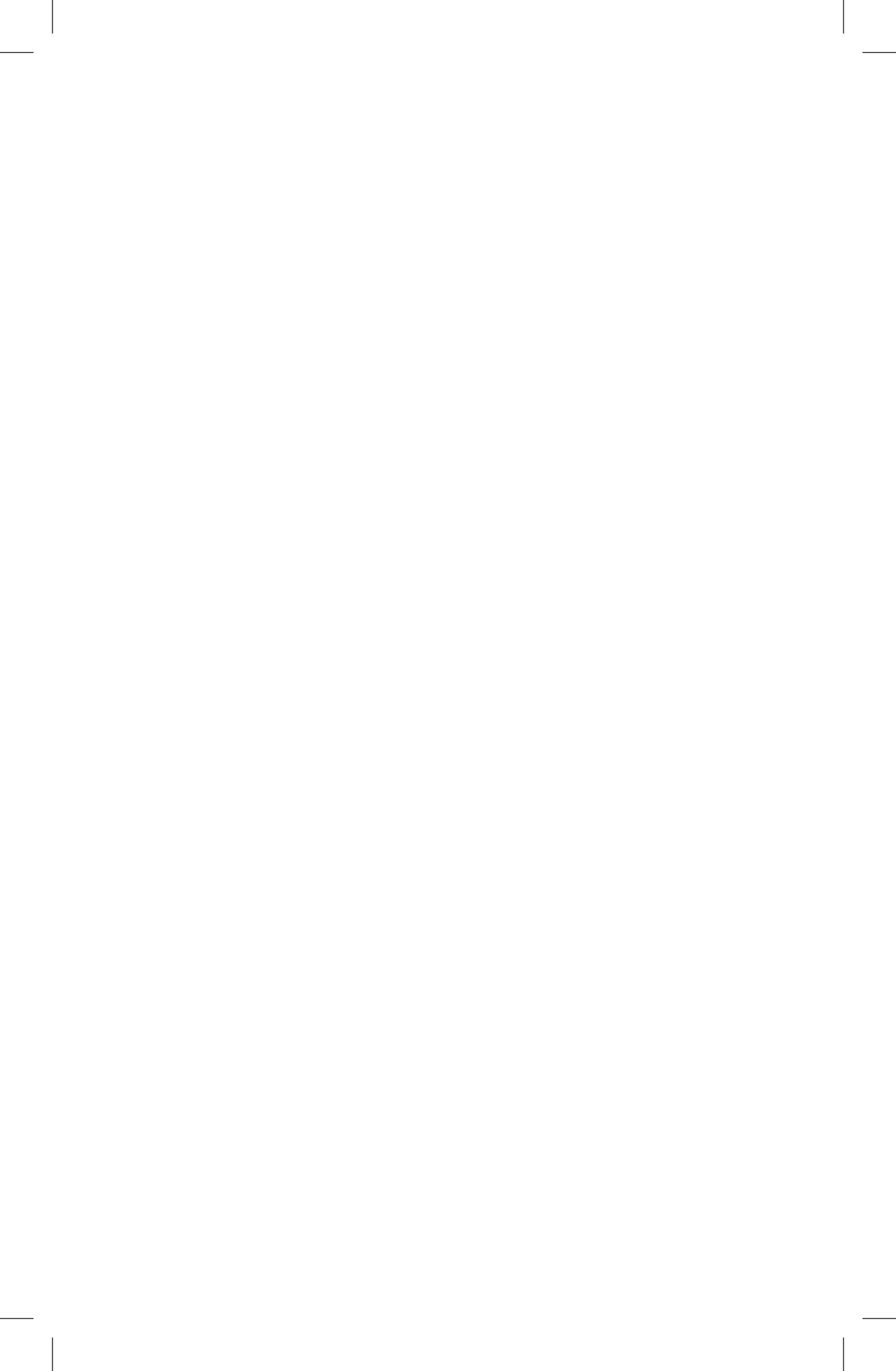

POËZIE

Poëzie is een steen
die een steen ontmoet
en moet slikken van ontroering

een wonder maar nog onvertaald

want zonder taal zijn er alleen
een steen en een andere steen.

INLEIDING

Ellen Warmond en ik hebben elkaar in 1956 voor het eerst ontmoet. Op een dag zei Anna Blaman tegen mij: 'Elly en jij moesten elkaar maar eens leren kennen. Dat past wel.' Ik kreeg haar telefoonnummer, we maakten een afspraak en daaruit is een langdurige vriendschap voortgekomen.

Ellen had het nooit over 'mijn gedichten'. Die noemde ze 'versjes'. Als ze je een nieuwe bundel gaf, zei ze met een lachje: 'Alsjeblieft, een nieuwe Warmond.' Ze had geen behoefte aan commentaar. Maar als je iets over een gedicht of over de samenstelling van een bundel te berde bracht, wilde ze wel luisteren. Hoe ze luisterde hing af van wat je zei. Ze stuurde haar werk naar de uitgeverij en daarmee werden hermetische grenzen getrokken. Het succes van *Proeftuin* liet ze zich aanleunen zoals de koningin een ovatie. Haar werk was een innerlijk behang dat je buitenshuis mocht bespotten, bekritisieren of aanbidden, zolang je maar niet over de drempel van haar persoonlijk leven kwam.

De existentiële thematiek lijkt mij de wortel van haar poëzie. Gevoelens van eenzaamheid en vervreemding en de zinloosheid van het leven vormen het grondpatroon. Keuzes maken is de enige manier om zin te geven aan deze existentiële zinloosheid. Keuzes bepalen wie je bent. Zonder keuzes besta je niet.

Ellen Warmond koos altijd voor zuiverheid, in haar leven en in haar poëzie. Zodra ze in een relatie, bij zichzelf

of bij anderen, onzuiverheid ontdekte, ontstond er wrijving. Juist vanuit die zuiverheidsdrang maakt ze in haar latere poëzie, *Kaalslag* bijvoorbeeld, steeds ruimere, ook politieke keuzes.

In de laatste jaren van haar leven werd haar poëzie minder gelezen, raakte op de achtergrond. Dat stoorde haar niet. Het was geschreven zoals het geschreven moest worden. Ze heeft nooit een stap in de richting van publiciteit gezet. Interviews hield ze voornamelijk af. Als ze werd opgebeld door een dweepzuchtige fan zei ze: ‘U spreekt met de secretaresse van mevrouw Warmond en die is niet thuis. Goedendag.’ Wat er met haar werk buiten de deur gebeurde, interesseerde haar weinig. Haar grenzen bleven hermetisch gesloten.

Anne-Marie Hoogendam en Ellen waren collega’s bij het Letterkundig Museum, waar Ellen van 1956 tot 1983 heeft gewerkt. Ook nadat Anne-Marie met haar gezin naar het noorden was verhuisd, hebben zij een vertrouwelijke relatie onderhouden. Ellen logeerde vaak in Friesland, en tot mijn verwondering kwam ze dan thuis met lange verhalen over de kinderen. Juist omdat er zo weinig bekend is over haar leven is het belangrijk dat er naast deze bloemlezing ook nog een biografie verschijnt. Die is geschreven door Trudy van Wijk, in 2003 gepromoveerd op de poëzie van Ellen Warmond. Haar literaire nalatenschap is Anne-Marie toegevallen omdat Warmond ervan overtuigd was dat zij een goede beheerder van haar poëzie zou zijn.

Het is ook het initiatief van Anne-Marie geweest om deze bloemlezing samen te stellen. Ik kan me voorstellen

hoe ze dat helemaal vanuit haar eigen visie heeft gedaan. Een keuze is door zijn beperktheid nooit gemakkelijk. Maar Ellen was niet iemand die over je schouder meekeek of je het wel naar haar zin had gedaan. Integendeel. Ik denk dat ze nieuwsgierig zou zijn welke keuzes Anne-Marie had gemaakt. Ik vind dat deze nieuwe bloemlezing een mooi inzicht in haar werk geeft.

Wat vooral jonge mensen van nu moet aanspreken: het vrouwelijke en het mannelijke heeft Ellen Warmond in haar poëzie tot één gemaakt. Waarschijnlijk was zij de eerste die in haar poëzie een mens vormde, geen man en geen vrouw, maar een ik. Haar werk is weer als nieuw.

Lees het, lees het.

Dolf Verroen

SCHIPBREUK

Ik wilde me inschepen voor
een land waar ik nog niet bestond

onderweg ben ik verdronken

alleen om niet al te weerloos
aan te spoelen later
lieg ik een vlot
lieg ik een reddingsboei
lieg ik mijn hoofd boven water.